

MIGRATIE INFO

NUMMER 2 14e JAARGANG JULI 2008

- Ervaringen van migranten
- Focus op voor zelfstandig vertrek
- Rol kerken, overheid en wetenschap

THEMA

VREEMDELINGENBEWARING

IOM Internationale Organisatie voor Migratie

‘MEER PERSPECTIEF IN VREEMDELINGENBEWARING’

Nederland telt circa 800.000 christen-migranten afkomstig uit de hele wereld. Kerken vormen een wereldwijd verband en die kerkelijke gemeenschappen in de wereld kun je betrekken bij de terugkeer van de vreemdelingen. Vanuit dit besef hebben de justitiepredikanten en de rooms-katholieke justitiepastores de ervaringen gebundeld en gekeken naar de toekomst van mensen in vreemdelingenbewaring. Een breed samengestelde werkgroep werkt aan concrete plannen voor terugkeer met perspectief.

Voorzitter van de werkgroep is drs. Jan Eerbeek. Eerbeek werkte eerder als gevangenispredikant en is nu hoofdpredikant bij het Protestants Justitiepastoraat, onderdeel van de Dienst Geestelijke Verzorging van het Ministerie van Justitie. In die functie is hij verantwoordelijk voor terugkoppeling tussen kerken en het ministerie, voor de beleidsontwikkeling van het justitiepastoraat en geeft hij leiding aan zestig justitiepredikanten. In Nederland is wettelijk bepaald dat elke gedetineerde het recht heeft zijn geloofs- of levensovertuiging vrij en in gemeenschap met anderen te beleven. Het justitiepastoraat is in alle detentiecentra aanwezig en biedt individueel en groepspastoraat en organiseert kerkdiensten. Ook heeft het justitiepastoraat een adviserende rol ten aanzien van de humaniteit in de inrichting. Binnen de Dienst Geestelijke Verzorging zijn diverse godsdiensten en levensbeschouwingen vertegenwoordigd, namelijk de rooms-katholieke, protestants-christelijke, humanistische, orthodoxe, joodse, islamitische, hindoeïstische en boeddhistische.

Op die manier kunnen gedetineerden hun eigen geloof beleven.

Hoop en wanhoop

Ook in detentiecentra waar mensen vanwege niet-legaal verblijf in Nederland in bewaring zijn gesteld, is het justitiepastoraat aanwezig. Wat Eerbeek opvalt is de grote concentraties van mensen uit de hele wereld en hun geloofsbeleving. “De mensen hebben een vitaal geloof. Ik hoor van onze predikanten dat de mensen, terwijl ze zo kwetsbaar zijn in hun maatschappelijke positie, mentaal heel sterk zijn. Ze hebben geleerd om te overleven met een sterke geloofsovertuiging. Ze hebben ons vanuit dat vitale geloof veel te geven.”

De vreemdelingenbewaring is een vrijheidsontneming zonder perspectief. Eerbeek weet hoezeer mensen er onder lijden. “Naast het geloofsvertrouwen zien we ook veel wanhoop, zeker als mensen terug moeten naar een situatie die ze als onveilig beschouwen.”

Gemis van perspectief

Het werken als justitiepastores en predikanten in de vreemdelingendetentie kent een spagaat. “Je viert in de dienst de ontmoeting met elkaar als medegelovigen en tegelijkertijd is er het besef dat deze mensen het land moeten verlaten. Aan de ene kant wil je als pastor voor de mensen van betekenis zijn en tegelijkertijd worstel je met hun perspectief en met vragen van gerechtigheid en humaniteit.”

Deze ervaringen zijn regelmatig besproken in het rooms-katholieke en protestantse

justitiepastoraat. Het was de basis voor de enkele jaren geleden gepresenteerde nota ‘Meer perspectief in de vreemdelingenbewaring’ van de Hoofdaalmoezenier en de Hoofdpredikant. Eerbeek: “De nota is een pleidooi om alles wat speelt rondom de vreemdelingendetentie meer in het teken van perspectief te plaatsen. Enerzijds betreft dat de invulling van de vreemdelingendetentie zelf. Zo kan worden gedacht aan versterkende activiteiten om mensen in hun levenskracht overeind te houden. Zo hebben we vanuit het protestants justitiepastoraat in samenwerking met Kerk in Actie een project ‘Empowerment’ ontwikkeld, dat we binnenkort willen gaan implementeren. Maar ook als het gaat om terugkeer van mensen kan ingezet worden op meer perspectief. De rol en mogelijkheden van de kerken zijn daarbij van grote waarde. Kerken vormen een wereldwijd verband en die kerkelijke gemeenschappen in de wereld kun je betrekken bij de terugkeer van de vreemdelingen. Een deel van hen wil terugkeer overwegen als er een perspectief is en blokkades worden opgeheven. Want voor wie niet mag blijven is het doel van de migratie, namelijk een beter bestaan te vinden, niet gehaald. Het kan leiden tot psychische problemen en een leven in illegaliteit. Ons voorstel is om voor die mensen een terugkeerbeleid te ontwikkelen, met medewerking van het wereldwijde netwerk van de kerken. De werkgroep stelt voor een locatie in te richten waar ongeveer vijftig personen vanuit de vreemdelingenbewaring terecht kunnen. Het is bedoeld voor mensen die willen terugkeren maar daar om welke reden dan

Jan Eerbeek: "We pleiten ervoor om alles rond de vreemdelingendetentie meer in het teken van perspectief te plaatsen."

ook niet in slagen. Op die locatie kunnen ze zich met steun van deze organisaties voorbereiden op terugkeer. Belemmeringen kunnen zo mogelijk weggenomen worden, er moeten papieren worden geregeld en voorbereidingen getroffen worden voor de hervestiging in herkomstland. Alles is er op gericht de kans van slagen na terugkeer te vergroten. Hopelijk kan dit project voor hen ook als alternatief voor de vreemdelingendetentie dienen.

Ons voorstel is om voor die mensen een terugkeerbeleid te ontwikkelen, met medewerking van het wereldwijde netwerk van de kerken.

De ideeën hebben een breed draagvlak. Naast het justitiepastoraat nemen ook IOM, Kerk in Actie, Inlia (Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven ten behoeve van Asielzoekers en ICCO (organisatie voor ontwikkelingssamenwerking) deel aan de verdere uitwerking. "Het is een bijzonder samenwerkingsverband van organisaties die vanuit een bepaalde optiek aan deze problematiek werken en elkaar nu versterken. IOM heeft ervaring in het veld van terugkeer en schat in dat er een substantiële groep is die bij meer ondersteuning wel degelijk nieuw perspectief ziet in terugkeer."

De werkgroep krijgt positieve reacties op de plannen. Ook professor Van Kalmthout, aanwezig op een bijeenkomst van rooms-katholieke en protestantse pastores in de vreemdelingendetentie, suggereerde om een dergelijk project op te zetten. Gezocht wordt naar cofinanciering van kerken en Europese fondsen. Gewerkt wordt aan uitwerking van de intake-criteria, de vormgeving en de personele bezetting. Dan is het wachten op politieke ondersteuning.

Kerken in herkomstlanden

De belangstelling vanuit de kerken in Nederland en hun contacten wereldwijd groeit. "Inmiddels blijkt dat we op deze manier ook iets kunnen betekenen voor de omgeving waar mensen naar terugkeren. Er zijn al kerken die teruggekeerde mensen ondersteunen in een project om de man of vrouw grond onder de voeten te geven." Eerbeek herinnert zich de Italiaanse man die in de Scheveningse gevangenis zat. Elke zondag na de dienst zong hij een Italiaans lied, met tranen van heimwee. "Toen hij uiteindelijk na jarenlange straf vrij kwam vreesden we dat hij niet in Italië zou aankomen vanwege de verleidingen onderweg. We hadden een kerkelijk vrijwilligster die vloeiend Italiaans sprak en zij was bereid om met hem de treinreis te maken. Ze kon er na aankomst ook een poosje blijven om de contacten met de familie wat te begeleiden. Het is een voorbeeld van mogelijke ondersteuning bij terugkeer."

Eerbeek benadrukt dat terugkeer in een samenleving voor iemand die vastgezet heeft altijd al een intensief proces is. "Er zijn allerlei factoren die het slagen ervan beïnvloeden. Ook de vreemdelingenbewaring kent zo'n gesloten situatie en een steuntje in de rug is dan belangrijk. We hopen dat het vreemdelingenbeleid meer uit de polarisatie getrokken kan worden en er plaats komt voor een meer perspectievolle benadering." Deze samenwerking rondom het vreemdelingenbeleid is bijzonder. Volgens Eerbeek is het niet eerder op deze manier gebeurd. "Het was onze nadrukkelijke wens om verbreding te zoeken, zowel nationaal als internationaal. We hebben dat gezien bij het nazorgproject Exodus. De kracht is de integrale aanpak, waarin je voor mensen na detentie probeert samen te werken als huisvesters, werkgevers, gemeentelijke overheid, zorgverleners en noem maar op. Het kan alleen als er perspectief is. Wat heb je aan een beroepstraining of sociale vaardigheden als je niet weet waar je het kunt gebruiken? We willen bereiken dat voor mensen die in de illegaliteit terecht gekomen zijn, het leven weer een dag van morgen heeft.

-

Meer informatie over het werk van het protestants justitiepastoraat: www.gevangenispredikant.nl